

Je dobré, když lidé přemýšlejí o tom, co dělají

Shodují se **Martin Vomastek** a **Albert Pražák** z pražského ateliéru Labor 13, kde společně s Jiřím Bardodějem pracují na projektech velmi širokého záběru. S Martinem a Albertem jsme si povídali o tom, proč je důležité pochopit práci architekta, ale také o tom, jestli je, respektive proč by měla být architektura všude kolem nás.

Ondřej Krejčí

Záběr vašeho ateliéru je netradičně velký – v portfoliu máte hotel, urbanistické návrhy, stejně tak přestavěnou malou stodolu...

Martin: Děláme všechny zakázky, architektura a design je ve všem. Od lžičky na kafe po urbanismus města. Jde jen o to pochopit zadání a na základě zadání najít cestu, vytvořit klientovi návrh, produkt, který mu bude sloužit a se kterým bude spokojený. Je to vlastně jen otázka pracnosti...

Není někdy ta lžička na kafe pracnější než návrh domu?

Martin: Může to tak být. Můžete udělat skicu města, navrhout jeho myšlenku za pět minut, a naopak týdně pracovat na designu nějakého malého, běžného produktu. Hledáte proporce, návaznost na výrobu... Za zdánlivými maličkostmi jsou většinou stovky hodin práce...

Náš ateliér se nezaměřuje na konkrétní typy zakázek, necháváme si pole působnosti co nejširší, otevřené. Navíc je fajn zakázky střídát. Někdy má člověk chuť navrhout boudu, někdy si paradoxně odpočine u většího měřítka...

Takže když budu chtít navrhout boudu–domek, můžu za vámi přijít? Nevyhodíte mě jako neperspektivního klienta, který brzdí kapacitu ateliéru...

Albert: Samozřejmě, že nevyhodíme. Je fakt, že navrhout malý domek může být časově náročnější než navrhout luxusní vilu a rozhodně to není tak rentabilní, ale to neznamená, že vás od-

mítneme. Jde o to nastavit fungující model spolupráce z hlediska vstupů a výstupů. Takový, kdy klient bude spokojený s výsledkem a my zároveň nebudeme o chlebu a o vodě. Jde to.

Dá se říct, že nějakou typologii staveb máte nejraději?

Martin: Neřekl bych... Nejraději máme otevřené klienty, kteří jsou přístupní dialogu, to je pak jedno, jestli navrhujete chatu nebo ostrov.

Kdo je „otevřený klient“?

Martin: Takový klient, který chápe, že věci nemusí být řešeny standardně. Že jeho potřeby je možné uspokojit alternativní cestou, která mu navíc poskytne určitou přidanou hodnotu. Je to takový klient, který přemýšlí v širších souvislostech, má nadhled, nejde mu jen o to, že záchod musí mít metr na metr, to je ve své podstatě druhořadé.

Navrhujete ve svých projektech i interiéry?

Albert: Snažíme se. Bez návrhu interiéru není podle mě projekt kompletní. Je mi líto, když pak vidím dům, který někdo vybavil až trochu destruktivní cestou... Interiér nepasuje k domu a vlastně vzniknou dva na sobě nezávislé a nepropojitelné světy. Takže k návrhu klienty v uvozovkách nutíme, ale samozřejmě ne každý se přesvědčit nechá. A ne každému zbydou na interiéru peníze.

Zleva na fotografii:

JIŘÍ BARDODĚJ, ALBERT PRAŽÁK, MARTIN VOMASTEK

„NEJRADĚJI MÁME OTEVŘENÉ KLIENTY, KTERÍ JSOU PŘÍSTUPNÍ DIALOGU, TO JE PAK JEDNO, JESTLI NAVRHUJETE CHATU NEBO OSTROV.“

FOTO MARTIN VOMASTEK / TOMÁŠ SOUČEK

Zase jsme u toho – opakuji tuhle otázku už asi ve třetím rozhovoru – proč lidé nepočítají s interiérem, když to je přeci ten jejich mikrosvět, ve kterém budou žít...

Martin: Interiér je pro většinu lidí čitelnější. Vědí, že se stavbou si neporadí, ale interiér už si zařídit zvládnou. Tedy myslí si to...

Albert: Je ale fakt, že máme docela dost klientů, kteří se vrací a chtějí poradit. A většinou to končí tak, že jim navrhujeme celý interié.

Což je vlastně ideální, ne?...

Albert: No, skoro... Ideální je řešit interiér od začátku projektu, protože při řekněme zpětném návrhu, s nějakým odstupem, už může dojít k řadě problémů. Ale pořád je to rozhodně ten „lepší konec.“

Martin: My se snažíme dodávat domy komplet. Není to tak, že bychom udělali jen architektonický návrh a pak jsme předali zakázku dál. Máme vlastní stavaře, interiérové designéry, chceme projekt dotáhnout od prvotní skicy k realizaci. To je podle nás nejlépe fungující model, při kterém my jako autoři můžeme dodržení projektu ohlídat. Dost velká část investorů si ale myslí, že tím, že odevzdáme projekt, naše práce končí.

Jak tedy pokračuje?

Martin: Autorským dozorem. Lidé si často neuvědomují, jak je tahle „služba“ důležitá. Ať je projekt sebelepší, na každé stavbě vznikají stovky změn, problémů, které se musí řešit operativně. Na výsledku je pak poznat, jestli právě tyhle malé „zádrhele“ řešil člověk, který zná projekt od začátku. Nepochopení původní koncepce může celý projekt potopit.

Poznám to i na našich realizacích – kde jsme měli možnost realizaci dozorovat a kde ne.

A když se vrátím k interiéru – já si nemyslím, že bychom museli dotáhnout interiér do naprostého detailu, že bychom měli říkat, že tenhle polštář tu má být a tenhle ne, ale interiér by měl mít koncepci, architekt by na něm měl spolupracovat alespoň co se barevnosti, materiálů a struktur týče. To, jestli si pak klient koupí modré nebo zelené záclony, je už vedlejší.

Albert: Řekl bych, že my vytváříme kulisu pro „divadlo“ – klient nějak žije a my mu vytvoříme scénu. Proto chceme, aby architektura byla jednoduchá, nebylo v ní příliš materiálů, byla takovým druhým plánem, protože ten první plán jste vy.

Hodně jsme mluvili o provázanosti dům-interiér, co dům-zahrada? Řešíte v ateliéru i zahrady?

Albert: To samé co u interiéru – snažíme se o to v maximální možné míře. Dům někde stojí, zahrada je jeho součástí. Když navrhujete dům, navrhujete ho s ohledem na pozemek, na kterém stojí, řešíte orientaci ke světovým stranám, zajímavé průhledy nebo naopak odclonění... A je dobré, když to funguje i naopak. Když se zahrada dotvoří v návaznosti na dům.

Martin: Je to zase otázka koncepce. Neříkám, že musíme říct, že

Realizace interiéru bytu v Bratislavě se nese v luxusním stylu

Soliterní vana v ložnici téhož bratislavského bytu

tady bude tenhle strom, tady tenhle keř. Ale je dobré, když koncept domu, jeho myšlenka, navazuje na koncept zahrady a naopak.

To všechno si žádá osvěceného investora, který s vámi bude spolupracovat i na zadávání zakázky...

Albert: Určitě, když nás investor „odstřihne“, je celý projekt v rukou realizační firmy. Jsme tak trochu v jejich rukou a záleží jen na zkušenostech, solidnostech a dobré vůli firmy, jestli dokáže projekt dotáhnout tam, kam jsme chtěli.

Martin: Problém je, že na stavební firmy je vyvíjený obrovský tlak z hlediska peněz, málokterá firma jsou „fachmani“, kteří mají zájem udělat stavbu tak, aby se za ní nemuseli stydět. A další problém je, že lidi jsou schopni koupit snad všechno s vidinou, že ušetří.

Odsuzujete typové projekty?

Martin: Samozřejmě, že jsem zastáncem individuálního návrhu, ale na druhou stranu je nutné říct, že už dnes existuje nabídka kvalitních typových projektů. Jenže projekt není jen o dispozici, fasádě, je to například o správném smysluplném osazení na parcelu, dořešení vybavení a tak dále... Podle mě je to o tom, že hodně lidí ani neví, co práce architekta obnáší, co vlastně dělá...

Povídejte...

Martin: No občas mám dojem, že si lidi myslí, že architekt je takový dekoratér. Že vám poradí, kam si dát lampičku nebo jak vymalovat stěnu. Ale o tom architektura není.

O čem je?

Martin: O konceptu. O podstatě stavby, která je dotažená do detailu. To je pak možná ta lampička nebo vymalovaná stěna, ale to je úplný konec, u kterého už architekt vlastně nemusí být.

Nízkonákladové využití prostoru bývalé stodoly, mezi jejíž torza stěn byla umístěna jednoduchá dřevěná kabina

Rodinný dům na Praze 9 nabízí díky velkým oknům nadstandardní výhled na celé město

Albert: Myslím, že to malé povědomí o práci architekta je v naší společnosti dá se říct všeobecné.

Martin: A všeobecně se dost traduje, že architekt je neskutečně drahá služba. Když to řeknu odlehčeně, dost lidí si myslí, že jsme „ve vatě“ a jen tak si skicujeme nějaké nápady... Jenže ve finále vám může architekt naopak ušetřit spoustu peněz a hlavně starostí.

Například... Je to asi všeobecně známé, ale opakování je matka moudrosti...

Martin: Souvisí to se správným zadáním a s otevřeností klienta k nějakému dialogu. Může si naplánovat, že chce takhle a takhle velký dům, ale pak dojdeme k závěru, že by ho třeba nepotřeboval, nebo, a to častěji, že ho nebude moci zaplatit. Takže naším úkolem je korigovat zadání tak, aby se klientovi v domě dobře bydlelo, aby mu, jak jsme se bavili na začátku, zbyly peníze na interié, zahradu. Možná, že ve finále bude dům menší, ale troufám si říct, že se v něm bude kvalitněji bydlet, než kdyby se dostaly k realizaci nekoordinované prvotní nápady klienta.

Nebo si vezměte koupi pozemku – hodně investorů za námi přijde s tím, že koupili pozemek a „Teď mi na něj navrhnete dům.“ Jenže ten pozemek třeba bývá špatně orientovaný ke světovým stranám, může mít ochranná pásma, špatný tvar... A už začínají kompromisy a omezení a nabalují se problémy.

Mluvil jste o zadání... Jenže hodně lidí má nějakou představu o svém bydlení, mají požadavky a přání, ale vlastně si nejsou jistí, že „to“ vlastně tak chtějí...

Albert: To je pravda. Stane se velmi často, že vám klient řekne: „Chci velkou koupelnu.“ Ale když se ho zeptáte proč, vlastně neví.

„STANE SE VELMI ČASTO, ŽE VÁM KLIENT ŘEKNE: „CHCI VELKOU KOUPELNU.“ ALE KDYŽ SE HO ZEPTÁTE PROČ, VLASTNĚ NEVÍ.“

Takže pak nastává analýza problému a většinou zjistíte, že klient nechce velkou koupelnu, že jen někde na obrázku viděl velkou koupelnu a prostor se mu líbil. A že by daleko víc ocenil a využil velkou ložnici, třeba...

Takže návrh domu je psychoterapie s kurzem sebepoznání...

Martin: Tak nějak.

Albert: Na člověka navíc doléhá řada vnějších vlivů – teď je horko, tak všichni chtějí domy chladit. Když je zima, ptají se po krbových kamnech a izolaci. Když někdo vyrostl v paneláku, chce všechny místnosti větší, když někdo bydlel ve čtvrtém patře bez výťahu, chce bungalov. To všechno jsou aspekty, které musí architekt dešifrovat a rozumně použít v návrhu.

Nedávno jsem se setkal s názorem, že architektura není pro každého. Že ne každý ji ocení a že není nutné, aby každý dům byl řešen s důrazem právě na ni, ale spíše ryze funkčně...

Albert: To si nemyslím... V každé věci, materiálu, je skrytá estetika a každá věc si zaslouží, aby se jí někdo věnoval. A je jedno, jestli je to vila, administrativní budova nebo jen lavička v parku.

Martin: Je dobré, když lidé přemýšlejí o tom, co dělají. Architektura je o zkušenosti a lidé, kteří ji navrhují, by měli vědět, co dělají, vnést do ní své zkušenosti, protože to je to nejcennější, co můžete dílu dát. To neznamena, že všechny domy musí být z betonu, naopak si myslím, že je dobrá rozmanitost, architektura a design nemusejí být jen jednoduché a strohé, ale měly by být přítomné ve všem. V dnešním konzumním světě to vidím jako velmi důležité, připomíná nám to, že svět nemá jen materiální hodnoty.

Zaujalo nás od Labor 13 Rodinný dům v Chomutově

Významnou roli v projektu rodinného domu v Chomutově hraje geografická poloha pozemku, která díky svému svažitému terénu na samém okraji města poskytuje neopakovatelný pohled přes městskou krajinu. Další hodnotu polohy pak představuje jižní orientace svahu pozemku, splývající zároveň s výhledovým směrem na Chomutov.

OČIMA ARCHITEKTŮ

Po zvážení všech těchto okolností a jejich benefitů jsme navrhli dům, který z nich přímo vychází, přijímá je a dále rozvíjí. Představuje jej geometricky jednoduchá jednopodlažní stavba obdélníkového půdorysu, kterou jsme umístili na severní hranu parcely. Účel je jasný: maximálně uvolnit nezastavěnou část pozemku pro velkou zahradu a podpořit nabízející se možnost výhledu. Návrh odráží i požadavek investora, jenž si přál prostornou garáž, kterou jsme tedy zapustili do terénu pod obytnou část domu. Celkové působení hmoty domu výrazně umocňuje velkoryse pojaté betonové schodiště, jenž vede přes celou zahradu kolmo pod hranu stavby, odkud pokračuje ve své odlehčené variaci na pobytovou terasu, ze které se vchází do domu.

Jasná čitelnost vnějšího tvaru budovy se propisuje i do logického uspořádání pokojů, které jsou řazeny podélně vedle sebe a jejichž jednu stěnu vždy tvoří kompletně prosklené průčelí. Rodinný dům může být v tomto případě připodobněn výhledové plošině, jež vnáší do každé místnosti část své funkce. Z této pozice zabírá nejvýhodnější polohu hlavní a největší místnost obývacího pokoje spojeného s kuchyní, jíž přísluší největší možnost výhledu. Kvůli poměrně hlubokému zapuštění interiéru

do vnitřní dispozice domu byl nad tuto obývací místnost nadstaven světlík, který zvětšuje

výšku stropu a stává se tak dalším zdrojem slunečního světla. Prostor mezi obývacím a kuchyní člení pouze nízká soustava skříní ve tvaru písmena L, jejíž delší část vybíhá od rohového křbu podél stěny s televizí ke kuchyňskému pultu, kde vytváří jednoduchou lavici pro posezení při vaření. Tvar i materiál pultu s žulovou deskou přebírá také kuchyňská linka. Veškeré další kuchyňské spotřebiče a úložné prostory jsou skryty v materiálově neutrální stěně bílé barvy. Vizualně nejzávažnějším objektem prostoru se ovšem stávají svítidla designéra Ingo Maurera s plátkovým zlatem, jejichž syté červené závěsy vytvářejí další velmi zajímavý detail v jasné barevné souhře se subtilní konstrukcí konferenčních stolků.

Ze způsobu umístění pokojů na jižní straně domu vyplývá i vnitřní komunikace, kterou tvoří jediná úzká chodba s důmyslným řešením obkladů. Jedna strana chodby slouží vestavěným úložným prostorům a přístupu do menší koupelny se sprchou, v druhé stěně jsou pak integrovány dveře do dalších obytných místností a její obkladový materiál zároveň vbíhá i do těchto pokojů, kde z druhé strany stěny vytváří skříně – tím se ztrácí dojem uživatelsky nepotřebné nosné stěny.

Co do rozměrů a zařízení odpovídá dětský pokoj pracovní, velkorysejší prostor pak nabízí ložnice manželů, jejíž dvě stěny představují rozměrné tabule skla průčelí. Ložnice sdílí s druhou, větší koupelnou jakousi „soukromou“ terasu, jež pokračuje úzkým pruhem podél pracovní a dětského pokoje v rozlehlosti hlavní pobytové terasy, která dále přechází ve venkovní bazén.

FOTO ERIK ŠVAMBERK